

Egyed Emese

CSÖND

TARTALOM

Szó, szellő	Mi lett volna
Altató	Szövetség
Virágének	Levelek
Memoriale	<i>Faragott kép</i>
Közben	<i>Egy másik világból</i>
Vadvizek	<i>A szökevény</i>
Posta	Napló
Mindennapi	<i>Dal a Csuka-patakról</i>
Cantio	<i>Szerződés előtt</i>
Távoztató	<i>Barátaimnak</i>
P.S.	<i>Aradi szemle</i>
<i>Vers az időjárásról</i>	<i>Üdvözet</i>
<i>Variáció</i>	<i>Nagykárolyi képeslap</i>
<i>Koltói dal</i>	<i>Júliusi ballada</i>
Metszett tükör	Akkor
H.A.	Kérlelések
Egri pódium	<i>Szívre</i>
<i>Alba</i>	<i>Szemre</i>
<i>Kollokvium</i>	<i>Térdre</i>
<i>Tetők</i>	Köszöntő
<i>Koszorúcska</i>	Teátrum
<i>Ecloga a Mesternek</i>	<i>Nem láttalak jól</i>
In memoriam	<i>Idéző</i>
Folyó beszéd és tó beszéd	Közeledés
Három pengetés	Vissza
<i>Egzámen</i>	Minek?
<i>Sanzon, Gaudeamus</i>	Pihenő
<i>Salve</i>	Madarak
Deákság fordulása	Jóslat
Csöndpár	Közjáték
<i>Siste viator</i>	Megálló
<i>A, Á. Fekete ábécé</i>	Ösvény, tegez
Koszorú a boldog jegyesnek	A vers

Szó, szellő

Neki, hiszen leszaggatta a hársak
koronáját; a vasingek urának,
a sisakforgók számontartójának,
neki feszítsd a lándzsa hegyét, alkony,
alkony szele, segítőm, végrehajtóm.

Csak annyira bántsod, hogy ne közelítsen,
soha vizembe korsót ne merítsen,
soha ne álmodjon kertünk világló,
sarjadni vágyó repkényeiről;
a füről, ahová holdak hevernek,
a szőlő csuklójáról, bokájáról,
a harmatszületésről, -száradásról,
a fényesedő útról, mit a lelkek
mezítláb egy irányban végigjárnak,
közelébe jutnak a jó homálynak:
sejtjeikben sem lakik félelem.

Jó szó, jó szellő, légy te fegyverem.
S ha őt nem tartod távol perceimtől,
engem kapj fel láthatatlan levélként,
elmúlni vágyó semmi lebegésként;
vigyél el, rejts el, jó szó, édesem.
Szép a halál és szenvedéstelen.
És a csend is szép, szenvedély nem bántja;
menj, szél, hírem se fordítsd evilágra.

Altató

második este volna
a lomb földig hajolva
halántékok dobolja
nem hívlak este van
második immár ébren
fűszál dermedt tenyéren
fehér holdhéjak hullnak
gyémántszikrák fakulnak
lekopnak mint a festék
hogy lényegünk kitessék
levásnak mint a bocskor
elmúlunk csillagostól

Virágének

Az vagy-e, ki voltál?
Aki szépen szóltál.
Az vagy-e (voltál-e),
akinek láttalak, véltelek?

Nem féltelek akkor,
nem kerestem
a mindenképpen tetsző, tetsz-
hető hangot;

nem lestem a tükröt;
hogy mi lett rótabb, hol arcát-
lanabb a női öregség,

nem kellett sem mentség, sem festék;
nem kellett az étel, mert mindenre jó volt
az a reggeli-napvilág-fényű
szerelmes bizonyosság.

Úgy véltem: bizonyosság.

Élj boldogan, elhagytál.
Fölsérti a csók is az ajkunk.
Felzaklat az álom, a józanság megnyugtat.

Félhetsz, mint elhunytat:
rosszul temettél;
félvállról vettél -
árokba ejtettél.

Furcsa ősz! Virágzik a rózsza.
Kökény színe, könnyű bogyója,
sáfrány lila kelyhe, halála.
(Ének - hiába.)

Memoriale

mert nem kérdezted, hogy vagyok,
hogy megy sorom az erdőn innen,
merre fordulnak álmaim,
van-e béke, ami segítsen,
ötlet, játék, ami feloldjon
vas vizek kútjai között;

nem firtattad, mi nő a kertben,
mi fogy a polcon, mi a szívben:
kisarjadt bennem a harag,
hogy méltatlanul vártalak,
hogy elsiettem a jövőndőt,

mint horgonyvetést a hajó,
hogy lombját vesztett percet erdőt
faggathatnék, de mire jó,
de mire, de kire, hová -

nem kérdezlek, te sem kérdeztél.
Elindultál karom közül,
és lám a szóvivő szél megtér,
a bú hegye egeret szül,
a bú forrása szökni próbál -

visszanéztél a fordulónál,
mire gondoltál, mire nem?

(Csönd gyűl felmagzó füveken,
kérdések kalászhai érne,
küldöm a holdat, ha eléred,
ha megérted... Vitorla vásik
jó kikötők jó fároszáig.)

Közben

Egy sivatagra gondolok: ott laksz a szélén.
Egy rövid lábú lóra, szűk nyereggel,
lobog a szél sörénye, köd patája
dobogtat botló ritmust vad világba,
vak hajnalba, homályos délbe.

A levesed kopár asztalra téve.

Egy sivatagban várakozni, futni.
Szikes puszták gyöpeibe kapaszkodni.
Tudja a kánya, sejti nyúl, evetke:
a paripa zablóját levetette,
patkója nem volt, patkószegeit
még messzi patakok rejtegetik,
még verni sem kezdték zsémbes kovácsok.

Májusi hó kerget vissza a házba,
homokbuckák közt fagy szekere, lángja,
hol hallgatsz?

Hazudik a sejtelem,
vagy jós szorongás bánik el velem,

mert sokszor látlak, homokfüggöny rejt el,
míg várlak szárnyaszegett szerelemmel.

Vadvizek

Semmit nem vettél észre? Nem lehet,
hiszen tavasz lepte a kerteket,
fény kergetett az utcán, árnyék üzött;

nem vetted észre, hogy kerestelek,
tűvé tettem érted a kincses várost,
megzavartam az álmod, ébrenléted
szótlan üzenetekkel vettem célba,
feltámadt bennem álmok maradéka,
várkisasszonyok vas keserősége,
nem múlt el többé, partjaim elérte.

Semmit nem vettél észre. Éldegéltél.
A nyugtalanság izzó jelei
nem hagytak békén, utamra eredtem;
nem hagytalak békén -, végtére mégis,
csak mint pohár italra, lám betértél
a könyvek, elfojtott szavak közé.

Fakókörmű, halk manesek közé.

Lehetett tudni, az idillnek vége,
s még mielőtt tavasz jönne a télre,
kiszáradnak a fák, a rózsabokrok.

(S ha volt is tűz, hűvös feleleteddel,
már józan pillantásoddal eloltod!)

Posta

Mit is kereshetnék a közeledben?

Elvirágzott a hárs, a gesztenye.

A vízen félelmetes áradások
híre sodródik, napjaim vele,

álmodozások, illetlen konokság:
erről számolhatna be Istenem,
ha rólam szólna, ha kérdeznéd rólam.
De most a verssel megüzenhetem;

(írta ezt más is:) eszembe jutottál,
okot kerestem a találkozásra,
s összezavarodtam az első szónál;
hiába készültem fel, titkok társa;

hisz minden megváltozott hirtelen,
s az elgondolt elévült, és a tárgyak
szóba nem foglalható térbe zártak;

nem volt a könnyűségben gond, sem árnyék...

Tartóztatni sem próbáltalak: sejtem,
hogyan lehet. S hogy jó a közeledben.

Mindennapi

Segíts hát, szívem, megneveztelek,
kerék alá, tűzbe vetettelek,
vízbe dobtalak, rádtapostam.

Hazug estéknek társa voltam.
Hazug éjszakák, napfölkelték
zsibbadt tavaim megillették,
szólásra bírták színe-vesztett
ajkát elásott révületnek,
beföldelt ládáját a szónak,
elnémult ívét a mennyboltnak.

No, kishúgom, ha elborzadtál,
ha más vizeknél várakoztál,
ha szebb az írott szó a versnél,
ha omló parthoz közeledtél,
s ha ringató napunk ígéret
nélkül a pusztulásba tévedt,
megbízhatatlan hanghomályba,
s mellünkre ült a volt homálya:

az érzékenység hasznavehetetlen!
Élet és halál hasznavehetetlen.
A hallgatás is hasznavehetetlen:
soha öledben, soha közeledben,
s hadd sírjon az esetlen szó helyettem
(elhagytál szívem, megneveztelek).

Cantio

(apud P. Pázmány)

Mint midőn a páva rút lábait látja,
Nagy szégyenletében helyét sem találja:
Kétfelől a szárnyát mélyen lebocsátja:

Úgy méltó az ember ő tudományában,
Nagy bölcsességében, vak okosságában
Fel ne fuvalkodjék dagályosságában;

Hanem inkább szárnyát ő is leeressze:
Lelkét és elméjét gőgbe ne feressze,
Hívságos céljait szem elől tévessze!

De akár mint légyen, mely nagy bölcsessége
Tündöklék Istennek a kis férgecskébe:
Ámbár fel sem fogja ember értelmébe;

Minő természetet oltott belé Isten,
Csudás mesterséget adott néki Isten;
Mindent arányozva hozott létre Isten!

(Magas helyhezetben aki magát véli
Világ rendelését félre is esméri;
Hogyha be nem látja, hiába szemléli.)

Távoztató

Nem szeretnék a küszöbödre jutni,
alamizsnádra szorulni,
koldulni kegyedet.

Ki is vagy? Nem vagy. Hogyha létezel,
törött tengelyű kocsin ülsz, s ha részt veszel
királyok lakomáján: gyomrod fájdul,

szemed dagad, émelydülsz vacsorádtól,
fogad belevásik az ételekbe,
hang sem jön ki a szádon, ülsz gebedve;

kit sem érdekel voltod, semmiséged.

Rosszul teremtett a Teremtő téged,
szíved egy kóbor ebben hagyta futni:

nem szeretnék a küszöbödre jutni.

P.S.

Vers az időjárásról

Nem vettük észre, hogy az örökölt
álmok alatt mocsárrá vált a föld.

Vágytunk örülni szent szabadulásnak
s kódébe vont már a gonosz varázslat,

hogy egyre kevesebbet értsünk, s minket is
egyre többen véljenek kárhozotttnak.

(Jelzötüzek vagy lidércek lobognak?
Hogy fájhat másnak, amit éginek,
áldásnak tudtunk, büszke *többiek?*)

Annyit ízleltük az *Átváltozások*
arany idejének lágy vizeit!

Annyi sérelmünk, annyi *majd meglátod*,
annyi *majd egyszer* sajgott; terheink
irányt kerestek s lettek terveink
ragyogóak, ragyogásukban önzők.

Vénusz fátyla, Mars isten köpenye,
erdővidéki harang köpenye,
ágyúgolyó, nem a Münchhausené,
fohász, sikoltás négy égtáj felé,
a csatamező-forma létezésben;
zuhanásban, nem felemelkedésben.

Csontjaink fölött nadragulya nő.
Fáj a szívem; jövőbe-múltba láttam.

(„Legyen halálom napján jó idő.”
- írta Petőfi egy évvel korábban.)

Variáció

A vers az más, a vers komoly dolog,
ha nekilátok, szorongásom oszlik,
ha véget ér, rabságba hullok vissza,
végtelen némaságba, álvilágba.
Különleges idő a vers-idő,
s külön, aki verset ír, mint Petőfi,
még hisz a versben, a közölhetőben.

Kétkedők születtek egyre többen,
csak gúnyra, erőszakra kaphatók,
a dal, s a versbe kívánczó lélek
elavult immár, hazudtál Petőfi;
nincs vágó-óceán, szigetén kikötni,
élet-rózsa, világszabadság-ütközet.

Halandzsa-nyelven mondjuk régi versedet.
Vagy nem is mondjuk. Nem hallatszík. Hallgass:
jó neked ott a hideg földben bárhol!
Nem létezel, félreértés, Petőfi
vagy Petrovics nevű eszeveszett kamasz
sohasem jöhetett ez új világra.

Az érzelmek tömegsírjai tárva,
a gondolatok ritmusa hanyatlik,
hogya a *volna* valósággá izzik:
ólmkatonák, álomlobogók.

A mai kardok láthatatlanok!

A vers? Kísértés. Sejthető a többi.

Költői dal

Én Istenem.
Cábáron hagytad teremtményeid.
A temető kilengő kapuja.
A somfa helye.
Elfelejtett versé.
Sohase váljak rosszul megírt verssé!
Vizezett borra, félreértett
mozdulattá; vassá, vörössé.
Repkény legyek tornácodon örökké.
Kakastaréj rengetegek fölött.
Láttam forrásod, nem szomjazom többé.
Mocsári tölgy.
A korsó? Eltörött.
(Itt hagyatok. Így - eltörik a dal.
Csóré nyakú tyúkok körmére hull.
Zsálya között,
mentalevél között
szólna a dal!
Csak korsója törött.)

Metszett tükör

(Hol elrejt a vers téged -,
hol felráz, hol megvigasztal.
Álmok közé ver éket.
Rád ébred virradattal.)

H.A.

Az ólombetűk olvadása,
a szembe pattanó szikrák,
a versbe zuhanó szálfa -.
A naplót nem érdemes túlélni,
a feljegyzést átvinni kőtáblákra -.
(Dancában oromdís lesznek,
hársból faragják megtört testemet,
már nem hagyom el lakóhelyemet,
már nem jön tőlem szörnyű üzenet.)
Nem vártad meg, te nem várhattad meg,
hogy elzsibbadj, míg az idő telik,
hogy megbocsáss magadnak s a világnak.
Jaj, elhalt hangod faggatása,
ólmok, vak álmok olvadása:
Hanna Adamiecka.

Egri pódium

Alba

Ébredj, Bálintom, szendergésből,
jóvátehetlen csendességből,
szólalj meg, törd meg hallgatásod,
éjszakán túli aluvásod.

Jön már a hajnal, itt találunk,
elpusztulunk, ha együtt látnak,
téged a vad világba úznek,
engem örökös láncra fűznek!

Madaracskák is szólnak, ébredj,
sugarak támadnak a lomb közt;
rengeteg út vár, el ne tévedj,
szíved élesztget, el ne üldözd.

Kollokvium

Szerelmes brátim, a nyár eltölt,
s oly rövid volt a nyár.
A felvonóhid fölött fecskék,
a várárokban mimes-köntösök;
a török kávémérése bezárt,
s könnyörtelenül szólnak a harangok.

Nem kellett vón az almát kitalálni.
Avagy a kígyót. Vagy a lelket.
A cinteremben énekek hevernek,
omlik a pince, felrebben a csönd.

Maholnap por és hamu sem köszönt,
mert tűzre kerültek a játszódaszakák!
Látjátok, feleim, az álmokat?
Odaát nincsenek.
Herr, es ist Zeit.

Tetők

A hídon szürkegémek.
A fellegek között fohászkodás.
Cserépkorsóban friss víz, jó szavak
születnek valahol a csöndben.

Koszorúcska

István, a bor színe tisztul,
valamint az utalások tzelzata.
Istvánok gyöngye,
a te pápaszemed kontúrja oly,
hogy elfut a gyönyörűség pillantata!
Légy te a hérosz, mit *légy* -
magad vagy a hérosz, a hisztrió.
Jó volna heveit és tragikus
erőit az egri nedűnek
megértenünk, midőn
a vonzalmak zsinórpaddásai
matrózcsomókba gyűlnek.
Maradjon miénk a báj
(valamint a lidércek hajladozása),
és maradjon Cupido húrja s az új
ó, kifeszítve:
hadd égjen szívünk, ellenállhatatlan
Stephanos! ama tűzbe’.

Ecloga a Mesternek

- Thirsi, no, lépj be
Professzor Pista szent körébe:
tilinkózzunk tudósul.
 - Mopsus, a filoméla
a csernye alatt surran,
de vendégeld vadászidat!
 - Ejnye, Thirsi,
a színi deckák merre?
S a papiruszok élnek-é?
- (A színház lassú születése,
a nyelvek ébredése -
hullámok verése.)

In memoriam

Induljunk Nurmekund felől
gömbölyű kövek, csöpp tanyák
és faragott tornyok felől.
August Annist fái alól
induljunk: kezdődik az ünnep.

A Tánassilma mentén menjünk,
Jaan Tõnissonról elmélkedjünk,
álmélkodjunk Olustverében
a rézcsillár vagy vén hársfák alatt.
A szombat-ünnep, mint a pillanat:
elmúlik tőlünk.

Velünk utazzál -
igyal bort velünk, Paula Palmeos.

Elmúlik tőlünk szorongás, gonosz,
szétárad bennünk tengerparti béke.
Találkozunk Lydia Koidulánál.
A dalosünnepnek vége.
Vége.

Folyó beszéd és tó beszéd

(avagy mitől korszerű Z.T.?)

Amire pályadíjakat
tűznek ki, vénnek- s ifjakat
érdekelnek a tárggyal -

Amire józan virradat
következik és csönd fakad,
s fény játszik el az árnyal -

nem vers és próza: nem kötés
és oldás: álom-örködés,
lélek berendezése.

Folyó beszéd és tó beszéd,
hallgasd repkény sorok nesztét:
hullámok érverése.

Három pengetés

Egzámen

(Egy mesét elemeztetek.
Meg kellett állapítani,
diákhöz illő érveléssel, hogy ki
a főhős ebben a mesében.
Valamennyien rátaláltak,
bár más és más tűnt *fő*nek, fontosabbnak:
ki így látta, ki úgy.)

Gondolkozz! Íme: hagylak.

A jelenségben lényeg sejtetik!
Ebben a mesében pedig
nincsen főhős, aki úgy vélte,
tévedett; kár - de be kell látni.

A mese
nemcsak azért van, hogy legyen.
A mese ezt meg azt fejez ki.
Története a tudást rejti, és megannyi
alakja a hajlamot, döntést,
ideje meg, no lássuk, ideje...
ideje nincsen a mesének.

(Hát mire számítottál?
Maradni ámulónak?
Jókedvvel olvasónak,
derűs hancúrozónak?
Ez - skóla. Tudománykodj.
Ne nyafogj, ne kényeskedj.
A palló, látod, ingatag:
kizsigerelnek, mint a szép mesét!
A lélek? Gátol! Veszteség.
De a vizsgákat elfelejtetd.)

Sanzon, Gaudeamus

Nem fogod elfelejteni, hogy ki voltál.
Ki nem fogadta köszönésedet.
Ki osztotta meg veled riadalmát
és az otthonról kapott csomagot.

A színházat, a színházi csodákat
mind megőrzöd: ami nem tetszett, azt is.
Elveszítetted a címkéket, ha kapsz is,
elveszítetted a jegyzeteidet;
de megőrzöd a Kis-Szamosba ejtett
piros labdát, széttépett levelet.

Titkaid útján nem tartok veled.
Elmennék veled, elmennék helyetted,
élnék helyetted: könnyű mondani.
Irigység ez, lehet, de nemcsak annyi;
nem szégyen visszavágní ifjúságunk
el nem rontott, reménylő idejét.

Mostantól már vétkezik, aki vét -
emlékezetes kezdetünk és végünk:
a tapasztalat, a tudás kevés.
Mire való az emléképítés?
Mit firtatom az álmaid, jövődöd?

Csak arról van szó, homályba menendők,
szétfoslók vagyunk önmagunkra hagyva.
Emlékezz küszöb-átlépő magadra.

Salve

(diákjaimnak)

Amikor ide jöttetek,
a szemetek ragyogott.
Akárha az ígéret földje...
Akárha a siker kapuja...
Akárha a benneteket váró
jókedvű nagycsalád.

Gondoltátok: pont én fogom megírni.
Én találom ki, meg. Én találom fel.
Mert megértettem, jól lesz majd itt dolgom.
Az leszek, ami akarok; azzá leszek itt,
amivé szeretnék.

Nem jutott eszetekbe: lakni kell.
Enni is kell, bár néha. Ruházkodni.
Civódni összeférhetetlen
társakkal, várni, alkudozni,
ravaszkodni az „érdemjegyekért”.

Mert hátha csurran-cseppen ösztöndíj is,
hátha bekerülünk a jó csapatba,
kiállítanak okos-kirakatba,
valami történik, jótétemény.

(Amikor ide jöttetek,
újjászülettem veletek,
ráismertem elkopott önmagamra.
A pusztába kiáltozott szavakra,
- s körös-körül a szürke egyetem.

Költőietlen világegyetem.
Ne kérdezzétek, mit keresek itt még,
bennetek látom ifjúságom kincsét,
bizonytalan létemben fönnakadva:
mint fordulat a szonett közepén.)

Deákság fordulása

Ilia Mihálynak

A költő meghalt, mondod.
És siratod az embert:
kihullt hát szövegéből!
Örökre eltemetted!
Megannyi jóbarátod
egyszerre árnyékká lett,
meghaltak mind egy szálig!
Új módit kell követned!
(Rossz lóra tettél volna?
Minek kérdezni váltig?
Ha mást mutat a naptár.)

Ne higgy immár szívednek:
az, aki kigondolta,
álmodta, egybefűzte -
fölösleges kacat már!
Hadd vessük gyorsan tűzre,
fojtsuk mint macskakölyket
sodró patakba: nem kell!
Meváltásunk az írás!
Zavar az író ember.

(A híd, amelyre léptél,
a híd sarkán a koldus,
a felleg is fölötted,
nappalaid derűje,
- elveszíthetnéd őket?
Lemondanál magadról?
Sós kútba vetnek, látod!
Kerék alá is tesznek.
De aki élni hívott,
pusztíthat s feléleszthet.)

Csöndpár

Siste viator

(Andrásnak, Ágotának)

Ott kinn a ködben
szűrt fényből labdák;
nyirkos egek közt
itt feledett válasz.
Hol vagytok, ti régi
játárszomszágok.

A, Á. Fekete ábécé

Menj tovább, utazó, megtudtál mindent.

Ha lesz tavasz, keressünk
alkalmas dimbet-dombot,
hogy sárkányt eregessünk,
s halljuk az égi kolompot.
De fojtogató az emlékezés.

Ha írásukat látod,
létük árnyékát látod,
sikoltanál s megállod:
fegyelmezett voltál s mi végre.
Rémálmodat fegyelmezed.

Fakassz új forrást, Isten.
Elárvult küszöbünket
áldd meg, élő valóság.
Ha lesz időnk, mert hagysz még,
ha túléljük a sírást,
te békét adsz, vagy adsz mást.

Vale viator, sorsod teljesedjék.

Koszorú a boldog jegyesnek

Lányok seregéből kivesznek,
Vigyázz rá, örökifjú Krisztus!
idegen tüzekhez vezetnek,

Vigyázz rá, örökifjú Krisztus!
miféle próbákat kiállnom,

Vigyázz rá, örökifjú Krisztus!
milyen sorsot kell megpróbálnom?

Vigyázz rá, örökifjú Krisztus:
a kertben álmodik az árva,
kicsi hűgára nem vigyázhat:
apja marad özvegy-magára:

a kékszakállú herceg eljött!
Kötik a gyöngyöt koszorúba.
Régi szívekre üznek felhőt.
Tavaszi sátrat vernek újra.

Eljött az időm ölelésre,
vigyázz rám, örökifjú Krisztus!
Indulok szándékod elébe,
vigyázz rám, örökifjú Krisztus!
Áldd meg imámat, koszorúmat
kezdetét és végét az útnak.

Vigyázz rám, örökifjú Krisztus!

Mi lett volna

Ha tényleg vetélytársak voltak, egyenlő felek, ellenek
egy bizonytalan végű küzdelemben,
ahol a vesztes vére megered -
ahol a győztes biztos halálosztó,
és nem sokra megy, mindhiába nyert;

ha tényleg pont egymásba kapaszkodtak,
és valamelyiküknek bukni kellett,
elveszítettek emlékezést, tervet,
értéket; el a józanság vizét;

ha megtagadták, ami érthető,
de elrejtették végleg, ami szép
(és ami jó, rég eltemtetett -);

míg vannak szépek, incselkedő hangú,
kísértő pillantású, puha léptű
lányok vagy asszonyok, mert ugye mindegy;

míg letehetjük szörnyű terheinket;

elgondolkozhatunk, hogy ő vagy ő;
hogy miért volt az vonzóbb, mint a másik,
hányszor telt meg a hold; a szó, a pázsit
hányszor égett ki köztük, hogy lett volna?

(A képzelet csöndrögökbe botolva.
A vágyakozás zsibbadó zsilipbe.
József Attila a reménybe, a hitbe,
Tündér-Flórába, Illyésbe; a *még*be és az *és*be -)

Szövetség

A nőké a szó, a hallgatás pedig
a férfiaké.

A panasz, a kérlelés, a kérdés,
a faggatás, a nyaggatás, a terv;
a vágy mondatfoszlányai, a magány tagolása,
a megértés makacs próbálgatása,
a vallomása, a naplóírása,
a versmondása, hangos zokogása:
kislányoké a szó, a kamasz fruskák,
lágyló bőrű asszonyok hatalma:
semmire sem jó örök diadalma,
és övék legtöbb elhallgattatás
a köznapokban, vak mindennapokban,
az események másnapjain, és

a hallgatás a mély zengés mögött,
a bölcs vagy nyers erő fala mögött,
apák és néma szeretők árnyában,
vakon választott évek pitvarában,
a vers előtti és mesék utáni,
ima nélküli vagy árva-világi
szótalan kapcsolatok idején.

Teremtetésünk örök idején,
elődeinkben és gyermekeinkben,
balul kezdett közeledéseinkben
kiosztatott, rosszul megélt tudásunk:
vizek melege, parti köveké.

Hát nőké a csalás, az ámítás!
Nőké a szó, a hallgatás pedig
a férfiaké.

Levelek

Faragott kép

Egy messzi város főterén
Gábor arkangyal, kardja nincsen
szelíden várja társait,
begyűjti rendre híreit,
ért felszavakból is;

szívesen hallgat, szemlélődik,
vonzza a *már nem, talán, hátha*;
a korhadó fa, hamvadó tűz,
apadó forrás képe vonzza,
ami az álmot aranyozza,
búcsúdalok szülője.

(Nem jók a szavak, felriasztanak,
oldódásunkból visszarántanak,
elijesztik vállról a felleget,
a világrajött ábrándképeket,
a város csönddé olvadt moráját,
a *bét*, az *át*,

emberi hangok félénk seregét
játékos pillantások, elkapott,
kopott ötletek ismerős körét.)

Ott áll Gábor arkangyal ismerősen,
jó hír hozója, nem leszámoló:
hull rá a hó.

Egy másik világból

(Ott muzsikál a kerek asztal sarkán
Gergő. Ott szólaltatja meg a xilofont.

Puhafa kalapács a jobbkezében,
közel hajol az ezüstsín lapokhoz,
a harangjáték-hangú, dísztelen,
kicsi hangszerhez: varázsszerszökechéhez.

A balkezével érzi a hullámműzást;
a vállá
megrándulása, szeme rebbenése
alig sejtethető messzi tánc zenéje.)

Hagyjátok ringatózni hanghajómat.
Tárgyakat látok: titok érint meg.
Ha úszhatok, az idegenség olvad,
ha játszom, teremtem a kedvemet.

A szökevény

Péter ráncolja homlokát.

Nem veszi észre magas házak,
ferde könyvtornyok, vas napok közt,
hoggy kisűt a nap, kel a szél,
szavak keresnek friss jelentést,
mosolyok halnak el, madárraj
vonul nyugat vagy dél felé.

S ha egyszer mégis, mégis eltűnik,
útvonalán hiába keresik,
megszökik Shakespeare s magyar okosok
mellől, és nem jön elő, nem bizony, pedig

szeretet van, társak és tárgyak adják,
és át is vennék a rossz titkok nagyját -

mondom, ha nincs ott, még nincs veszve minden,
elment kicsit, nem példátlan dolog:

egy firenzei lépcsőn üldögél,
úgy süt a Nap a két keze-fejére:
szőlőt eszik, mint boldog vándorok.

Napló

Dal a Csuka-patakról

A patakséta elmaradt!
Szentendrén szél kapaszkodik
a lépcsőkön a tetők, lombok
magasába; a novemberi csönd
reggeli, homályos; de lassan oszló,
cserép és avar-
szagú szombati világába.

Pihenj meg, utazó,
a fogadóban
már letörölték a székeket:
itt kávé szűrőcsölni lehet,
kinézni az elhagyott Duna-partra
továbbindulni könnyű kocsikon.

Visegrádon a lelkek gátja omlik,
szivárványt hazudik az ős az égre.
A várfalokról lekúszik a repkény,
a föld alatt tróntermek mozaikja.

Nem ülhetünk sem kompba, sem ladikba:
eljő Esztergom.
Mint az álmainkban.

A hídpillérek végérvényesek!
A múzsák szigorát arany lazítja
Krisztus-kezek, Mária-pillantások.

Piliscsabán az univerzitások
tornyai lendülnek bele a fénybe.
(Most vágunk már a hazaút elébe,
merthogy a patakséta
elmaradt.)

Szerződés előtt

Kik vagytok, miért jöttetek?
A szókekő, agyagpala
elfogyott; lajtorjánk fokain
rozsdásodnak a csillagok.

Kőfarka utca? Merre visz?
A Pattantyús-, a Poharas-,
a Séra-, Vajda-, Tekerő-
bányában a vaskő ere
nem lüktet többé: halljátok a csöndet.

A bányató fokán a láng
száraz csalán nevét kiáltja.
Szenet éget a zord idő.
Vasfűrész-arcú a világ,
tűzhorog, béklyó! Békítő
szerepet szabtak ki reánk.

A kőkert holdudvara kék
árnyékból nyár-, bükk-, mogyoró-
hasábokat rajzol a tűzbe:

ez itt a *Rácok-vereje*,
ez a *Bányászok erdeje*,
ez itt Torockó. Várjuk egymást.

Barátaimnak

Nagymezőhavas. Messze van.
Asztalkő. Cseresznyés tető.
Minden messze van tőlem, ami tartós,
vagy maradandó, ő, hatalmas.

Ma körbejártam veled, veletek
a valaha volt Illyés-mezejét,
Illyés tavát, jókedvünk öbleit.
Innen a Cserepeskő mezején -
és túl a megfogható hasznokon.
Ha énekeltünk, úgy akartuk.
Mozdult a lábunk táncra, szaladásra,
mozdult Isten órája - úgy mulattunk,
akár a vadkacsa a sós vízen.

A hölgyek ma virágot kaptak lovagoktól,
kavicsot nyelt a sóstó szelleme,
lángok lobbantak, mosolyok a csöndben.

(S bár nem lehetne, úgy is kellene
tartóztatni a percet: oly erőtlén.)

Aradi szemle

Most fáznak a platánok a Hal téren.
A könyök utca zsibbadt, mint a köd
elárvult szerelmesek homlokán.
A régi színház oldala lehámlott -
álmokban indáznak arany virágok,
Fekete Bárány, Három veréb, Vörös
Ökör ajtaján fúj ki-be a szél.
A Maros hídján elgondolkozik,
a Vesztőhelyen hanyatlik a csöndbe -

Ágyúgolyós ház, Arany ÁBC,
ezüst hazugság, Vass Szálló, kaszáló
halál az emlékezet rétjein:
Nyilasi Mátyás örök idegen
hazája, új kóborlók szorongása:
titokzatos város, mostoha város.

Üdvözlét

(Ady Endre tollával)

Úgy hallom, él a színpad Aradon.
Kislány-szeme van, kamasz-mozdulata, kedve.
A régi függönyök
székekre feszegetve: bíbor ülések emlékeznek.

Játékok élnek, élednek. A szavakon
nincs por - diákok figyelméből sarjad
valami időtlen, meglepő,
valami nem-kisvárosi komolyság.

A reggelek, a felhők idehozzák
a legparányibb jóhíreket is.
De szívesen lennék a publikum
leghátul ülő, álmélkodó tagja,
de örömet lesnék a játékmester
garabonciás képén átfutó,
rosszul titkolt, mert nem titkolható
siheder kedvet, apró aggodalmat.

Arad, te büntetések és tilalmak,
te elegancia, arrogancia helye,
ragyogó falaid új sárba keverve,
vagy elfeledve, láthatatlanul:

aki még nem unt rád, aki tanul,
s lám, színjátékba kezdeni sem restell,
azé legyen taps helyett ez a vers,
(Szamos-partról a Maros-partra küldöm):
játékos kedvű tanítvány és mester.

Nagykárolyi képeslap

A Nagyhajdúváros.
Házsora sárga.
Sepert udvarok, otthonos fák
kandikálnak a kinti világra;
egy asszony répát
vet keskeny földbe
az úttest szélén, a járda szegélyén.

Bizonyára jó az álma,
nem álmodik lehetetlenről,
a haszontalan nem kísérti;
egy asszony a kapáját nézi,
másik a söprűt, a szatyrot.

Éva kertje nem önző;
nemcsak a szemnek szól.
Éva elnémult végleg bennünk,
vagy csak most nem szól,
míg számot vet önnönmagával.

Csak egy zsebkendőnyi helyet keresek.
Naponta egy korty vizet.
Csak a növények magva száll a szélben.
Ültethetek. Értem.

Júliusi ballada

Várad hársak. Platán árnya-lombja.
Nyurga fügefa az udvarban: látlak, látlak!
Rózsák. Kapuk vascsipkéje.
Kapualjak pince-hűvössége.

A híd korlátjai leváltak!
A lépcső leomlott, a sodrás idegen lett!
De fürkészhetlek bár,
a felidézés is erőtlen,
nem zuhantam, nem tündökölttem.

(Elpusztul - szólnál - ha kimondod!,
megszüntetheted, ha leírod,
hogyan *van*, ez *volt*.)

Ez volt, vagy inkább úgy képzeljük;
szebb ábrándjaink énekbe szerezzük,
jelképes történetbe, versbe.

Egy gerle, nyaka kitekerve.
Macskakölyök várja halálát,
Körös habjától megváltását.

Ajánlás

Hársam Váradon és akárhol,
szép tavaszom. Már nem hiányzol.
Sírás esztendei mögöttem.
Vetésem ringatom a csöndben.

Akkor

a homályban megszületett a figyelem.
Született az emlékezés,
az álom és a képzelet.

Az isteni szándékból
ember-szín, ember-forma, ember-méret,
ember-történet született!

De bölcsessége: mint az Istené.
De végtelen derűje, biztonsága,
teljessége, megszüntetett magánya
nem hasonló: valóban Istené.

Nyugodj, leányka: ép az újszülötted.
Egészséges fiúcska.
Higgy. Remélj.
Sürgő-forgó figyelem körülötted.
Fény született, hogy többé már ne félj
csoda született, vágyainkból gyermek.
Ki vélte volna kínra születettnek?

Kérlelések

Szívra

Indulj meg, ér verése,
koszorú keringése,
támadj aléltságodból,
éledj haló porodból,
még van otthonod, házad,
az utolsó út várhat;
még van mit befejezned,
van még előtted kezdet -

még rózsza, még gyümölcsfa,
még tavaszok, még ősök,
még haragod, még álmod,
még evilágod őrzöd.

Indulj remény, keringjél,
bizakodjatok, kertek,
áradj, jelenvalóság:
moccanjak - követeljed.
Nevemen szólítanak itt,
feledj el, árnyak völgye,
ne nógass engem többre:
találkoznom kell, visszavágyom:
élnivalóm van evilágon.

Szemre

Tudom, hogy ez nem tévedés,
ne hagyj el engem mégse,
a jó egészség kérkedés,
ne hagyj el engem mégse,
láttam már, ami látható,
szavak homályán átható,
ne hagyj el engem mégse.

Ne hagyj el, nap és holdvilág,
te, arany se; te, kék se.
Nemcsak a szem, a csönd is lát,
ne hagyjatok el mégse.

Engedd, hogy míg vagyok, legyek,
teljességeddel egy legyek:
nyugvásra és kelésre:
ne hagyj el engem mégse.

Lehet, hogy itt az ideje,
ne hagyj el engem mégse.
A kérlelésnek nincs helye,
ne hagyj el engem mégse.

Teremtettél, hogy lássalak,
ködök mögül is áldalak,
szorongás érverése:
ne hagyj el engem mégse.

Térdre

Adtál erőt is, nem hagysz cserben
segítesz lépni, továbbmennem.
Nem vagy hiába, önmagadnak.
Elpusztul, akit veszni hagynak.

Emlékszem tenger homokjára,
semmibe veszett óhazára,
emlékszem szárnyas álmainkra,
formátlan lélekjavainkra.

Te jó közel vagy, de a dolgok
felé rossz grádicson bolyongok!
Megtelt a világod lépcsőkkel,
könnyörtelen emelkedőkkel.

Nem pihenni küldtél a földre,
síkon sétálni örömödre;
hajolj le hozzám, hogy erős legyek.

Tegnap felmentem, ma is felmegyek.

Köszöntő

Hozott hát Isten!

(Fájt megszületni?
Riadalom közt
életre kelni?)

Megfoghatatlan
hangba fogóztál.
Kívánság voltál!
Közöttünk vagy már.)

Ha elindulnál:
elindulhassál!

Örömet, békét,
forrást fakasszál!

Haza ha térnél,
haza is érnél:
sose feledkezz
bánat vizénél!

(Szelídült szélben
úszik a bárka:
hozott hát Isten
földre, világra.)

Teátrum

*Nem láttalak jól*¹

Egy csecsemő sírt, nem tervezted;
a sötétségtől riadt meg a gyermek,
nem is a sötétségtől: villanó,
kivehetetlen körvonalaiddól;
az égzengés háromszori hírére,
az ég megnyílt csatornai neszére;

a szokatlan, legeslegelső csönd
lélegzetállító levegőjében sírt fel, -
hamar kivitték, kezdődött a táncod,
csecsemőt meghazudtoló ficánkolásod,
végigremegett, mint áramütéstől,
életszikrától földre tapadt tested,

¹ Hervé Diasnas *Dnaba vagy az első csönd* című táncjátékát 1997. május 5-én mutatta be a kolozsvári Állami Magyar Színházban. A wayang-bábut Gil Rémi mozgatta. Színpadkép: Árvay György, fénymester: Christian Welti, hangmérnök: Étienne Gaucher.

az első igazságot míg kerested,
a mozgás, elernyedés lehető
és lehetetlen módjait, jelentést
adtál és vettél, mint a gyík a fényben.

Egy furcsa bábu leste moccanásod,
mintha helyette járhatnád a táncot,
élhetnéd annyi megélnivalónkat.

Nem tudható mirőlunk sem, ki mozgat,
akár a mulatságos csöndes bábút,
mely lám, a csöndes figyelésre ráunt:
próbálgatja már izületeit,
fürtöt ráz homlokán, mellkast feszít,
körülpillant a belátható téren,
gallyra támaszkodik, téged utánoz,
kezdő és eddigi mozgásodat, futásod,
emlékezete szent derűt sugároz.

Nem láttalak jól, Hervé Diasnas,
most már örökre bánatom maradsz,
a táncot láttam, árnyékod, a bábút,
követtem lépted, garabonciás
játékokat, szívem belerándult,
értettem én, hogy most *lesz* a világ,
éled az ember, szert tesz egyensúlyra,
nehéz az élet, halálig tanulja,
jól jár, ha van árnyéka, öröksége
mint vízcsöpp, fák zenéje: tudható.

A levegő - óceán. Szent hajó
szent evezői: karunk kapkodása.
A bábu pálcára forrt zokogása,
álmélgodása, felszabadulása.

Valaki láthatatlanul lélegzik bennünk.

Lélegzethez, lélekhez közeledtünk,
míg két szemünkkel hármatok követve
élni akartunk háromfele metszve
a test, az árnyék és a kicsi szellem
találkoztak, s egymástól távolodva
simultak falba, ködbe, ritmusokba
rég túl az észlelhető perceken.

Nem láttalak jól, Hervé Diasnas,
nem is akartad, hogy az arcod lássék,
a tánc az más; megannyi új ajándék,
az ujjak szárnyalása, körmöké,
a kézfejeké, nyakszirt remegése;
a teremtnének békesség a vége,
a léten túli csillag-görgetés,
a kezdő sírás, záró lebegés.

(Minek is jöttél kincse-vesztett várba,
a magyarok nem nyári színházába,
nem nyári, nem áttetsző kerek helyre?)
És Istenünknek van-e velünk terve?

Idéző

J.P., letűnt neveltető
ma nyári fényben jöjj elő,
itt is maradj, éhen ne vessz,
nevettes, magad is neved;
zsebedben száraz kiflivég,
cipőd, felöltőd kicsit rég
járt Léthén innen, nézz körül:
sihederek serge örül,
fruskák csapatja néz reád,
lehetne mind szépunokád,
de semmi más, csak társad itt:
ellesné mozdulataid,
tőled tanulna titkokat
elűzni sárkánygondokat,
az aggodalom egerét,
- most is nyüzsög, nézd, szerteszét -,
és ami nem tanulható:
a csönd- és figyelem-adó;
összegyűl majd velünk s veled,
Jancsó Pál,² nyújtsd csontkezedet!

Közeledés

Felém indultál, sejtjük egymást.
Nem lesz szükség bársonyabátra.
Az ablakot, tükröt ne főd le.
A csöndkapu szélesre tárva.
Ajkakra szó fagy, házra füstje.
Aprítsd magad boszorkányüstbe.
Sodródj angyalok létrájára.
A létra fokai elvástak.
Oka vagyok a pusztulásnak.
Tárgya, helye, elkövetője.
Szólít az úr, futok előle.

² A nagyenyedi kollegium hajdani cantus praesese erdélyi tenorista, majd komikus színész volt, nagy szegénységben halt meg a XIX. század közepén.

Ajkakra szó fagy, elhal aztán.
Fenyeget ó és új szövetség.
Ez rossz világ a hírhozóknak,
próbaidő, mérik a lencsét,
lásd, kinek néznek, minek vélnek.
Száravillám. Vissza kell térned.

Vissza

Szó sincs ezüstről.
Csillognak a hangok a ködben.
Platánok könnyű villái zörögnek.
Tálcára bukik a hold, belecsendül
az elvarázsolt vadidegen utca.
Éljetek boldogul. Kaputok zárva.
Ablakotokra nem száll sem veréb, sem
cinketorkú alkonyat. Ti fatáblák közt laktok.
Jól megvagytok falaitok között:
szó sincs ezüstről. Aranyidő telt
álmaimban és száműzött a szóba;
ötvös serlegek formái helyett
szavak rácsain hintázik a szellő -
egyet sóhajtott szerelmünk a parton;
s ha ki észre is vette, nem értette
s jó, hogy nem firtatta, nehéz tudás ez;
éljetek boldogul, szó sincs a ködben.

Minek?

Hát minek jöttél vissza
micsoda pallók égne
milyen rozsdá virágzik
miféle szó hiányzik
szó ez vagy csak a hangod
pusztuljanak a hangok
hang-e vagy a közelség
gyűrűnk a kútba vessék
lidércclángoknak adják
szél csőrére akasszák
Hát minek jöttél vissza
a világ sarkonfordult
szökőkút messzi kertben
máshol vagyunk másé vagyunk

Pihenő

Az ezüstpénz a körtefa alatt
cserépfazékban négytenyérnyi mélyen
a skófiomos ingváll nyersbőr tarsolyba varrva

A láda már üres vassarkain
csúfondárosan nyikorog a titka
a kulcs a világ mélyére hajítva

Hol jársz itt ahol a madár se jár

A rombadőlt ház tervét keresem
a vonalak közt feléled a sejtés
bár elképzelni képekbe terelni

Bár makacs szélben jó fedélre lelni
biztató csöndre bizonyos szívekre
szétfoszlik a csoda reggelre kelve

Hol jársz itt ahol a madár se jár

Madarak

Jártál a szőlőhegy alatt,
megpihentél a védcölöpnél,
kapucinusok borát ittrad,
pénzt vetettél a koldusoknak,
a várárokba törött pengét.

Szívedet kalodába verték,
Erőd elillant, mint a pára.

A kánya barna gubbasztása,
fácánok kába ragyogása,
fehér kócsag sereges népe,
fajdtyúk alacsony repülése,
siheder szarkák szárnyalása.

Napos tótükrön vadkacsák -
hallgatag hattyúk haladása,
ringatózása.

(Kettőt fordultál, vége lett:
sirasd a tűnő éveket.)

Jóslat

(Nem lesz a régi indóházakon
ablaküveg, ablak-, ajtókeret!
Tavalyi nád rejti a patakot.
Megszínesedik fűzek vessző-ága.
És tarka, fehér, fekete
pulykák ödöngenek a fényben.)

Nyirkos rögökre lépsz majd.
Havas árkokra látsz majd.
Bozótvégők köszönnek.
Emlékképektől futsz majd.
Nevezted semmiségnek,
nevezed majd levőnek;
nem akarsz hinni benne,
s kiszívta már erődet.

Ha lépsz majd gyöpre, lombra,
saruidat levonja.
Ha szél dob rád kabátot,
megint nevét kiáltod:
vizeken szálló szélbe,
árnyékos völgy fölébe.
Elkerülsz a házat.
Bárki bármit kiálthat.

Közzjáték

Egyedül hozzád szólnom nem szabad.
Fűre hajtották a bárányokat.
A hófoltok Szinyei Merse
Pál játéka: dombok és felhők verse.
Félvágás szekér szomorú lovával.
Vetési varjak dolgoznak a földön.
Félbemaradtak házfedelek, kertek.
Vakondtúrás és mart sárga virága;
nyíltszíni fejtés, ködbeborulás.

Hadd soroljak fel élő képeket,
hadd fűzzek láncot, kalapáljak gyűrűt:
ékességek születnek vas szavakból;
későre jár, zátonyrakó idő.

Nem látható, de erdők lombja nő,
vizesárkok mélyébe moha fészkel,
és sem ének, sem álom nem fakad
vers gyökerén: valami közbejött.

Egyedül hozzád szólnom nem szabad.

Megálló

Már kimosták a szőnyegeiket.
Szikkadni kerítésre teregették.
Már kerti gazt gyűjtöttek jó csomóba,
meggyújtották. Lám, füstölögnek, égnek
száraz gyomok, katicabogarak.
Jó rendet rakni: éldegélni rendben.
Voltaire is küld: hisz munka vár a kertben;
mit akarhatnánk haszontalanul.
A legelő rossz füve lángra gyúl.
A korom szerte száll szebb napjainkban.
Felperzselt történetek csontjainkban
(ragrím született. Hadd éljünk tovább:)
Maros holtágát, vadmadarát láttam,
király vonult el aranykoronátlan,
hallani véltem zajló udvarát;
vashidak messze, kőfejtő helyek,
valóságok, eleven emberek
(minek kereslek hurcollak magammal
minek minek minek
csönddel szavakkal)

Ösvény, tegez

Nem halt meg a nyilas, még meg sem rettent.
Folytatja lassú vándorlását.
Magával vitte érverésedet,
félelmed, féltett békességedet.
Történetté lettél íj-idegében,
elfelejtett név homloka mögött.
Meg kellett válnod meghitt kötöttségek
arany jelétől lépcsősor felénél,
barlang s felhő között, a félúton.
Mi miért volt-lesz, ne tudd. Nem tudom,
miféle arcélek közt zajlunk lassan,
kit szólítunk meg kóbor hangulatban,
kit bocsátunk el ismeretlenül.
Három kapun kell átkelned ma is.
Az első hegyből van, észak homályát
dél semmiségével párnázza ki.
A második zuhanó vadvizekből
várja, hogy észrevegye valaki,
s úgy zakatol kétoldalt utadon,
mint tarolt erdőn megriadt lovak;
kimondanád, de nem marad szavad,
kiszállnál itt, de nincs rá alkalom.

A harmadik kapu időbeli;
tegnapodat hideg kútba veti,
türelmetlenné tesz, csönd-ív alatt
arany nyílvevesszők, otthon, virradat.

A vers

kút messzi ligetekben.
A hang madár: elhalkul, tovalebbről,
s ideje jöttén szent erdőbe fészkel,
szent csöndbe, titokba temetkezik.
Az ember versbe mártja kezeit.
Hamuba? Friss vizekbe?
Minden fölöslegesen elveszít,
emelkedő vagy zuhanó a kedve,
imádság jön, dal vagy elmélkedés,
elhangzó szólamok, elfeledett nyelv -
Ha nem hagyott is el: messze van Isten.
Messze vagy, Isten.
Vers fölé hajolva kereslek.

-&-